

משנתו של ד"ר מחמוד אלזהאר – "המומחה לענייני יהודים" של חמאס

ד"ר אורי רוסט

28 בדצמבר 2025

עיקרים

◀ **אנטישמיות מהווה מרכיב מרכזי באידיאולוגיה של תנועת חמאס מאז ייסודה בשנת 1988, והיא באה לידי**

ביטוי באמנת חמאס (1988) ובמערכת החינוך של התנועה.

◀ אחד המייצגים המובילים של העמדות האנטישמיות בחמאס הוא ד"ר מחמוד אלזהאר, ממייסדי התנועה ומדובריה הבכירים, שנחשב ל"מומחה לענייני יהודים" של חמאס. לאורך השנים, הוא התייחס ליהודים בכתבים ובהתבטאויות תוך שימוש במוטיבים אנטישמיים מובהקים שניסו להצדיק את הצורך לגרש את היהודים מ"פלסטין".

◀ הספר "שנאת היהודים – מורשת היסטורית", אותו פרסם אלזהאר בשנת 2020 ועותקים ממנו נמצאו על ידי כוחות צה"ל במהלך התמרון ברצועת עזה, סיכם את עיקרי משנתו האנטישמית. בין השאר, הוא תיאר את היהודים כעם בזוי, שפל, תאב בצע, חסר מוסר ואכזרי, מושחת ובוגדני, תוך שימוש בעלילות דם ובקונספירציות המבוססות על "הפרוטוקולים של זקני ציון".

◀ אלזהאר גם הצדיק את השואה על אף שטען כי בין גרמניה הנאצית לבין "הציונים" התקיים קשר הדוק שנבע מ"זהות אינטרסים".

◀ מכיוון שבחמאס מודעים לכך שהתבטאויות אנטישמיות גורמות להם נזק בזירה הבינלאומית, **התנועה מנסה להצניע עמדות אלה במדיניות ההסברה שלה המיועדת כלפי חוץ, ובדגש על מדינות המערב.** מסמך שלל שאותר ברצועת עזה כלל הנחיות עבור "הדובר הפלסטיני בעולם", ובהן איסור על שימוש בביטויים אנטי-יהודיים והדגשה כי המאבק הוא כנגד "הכובש הציוני" ולא כנגד היהדות והיהודים.

◀ **על אף הניסיון "לשווק" פנים אחרות בזירה הבינלאומית, המשנה שהציג מחמוד אלזהאר לאורך השנים, ואשר הוצגה רק בערבית, מהווה עדות אותנטית להשקפות האנטישמיות הרווחות בהנהגת חמאס. תפיסה אנטישמית זו, ששמה דגש על דה-הומניזציה של היהודים, סיפקה השראה לגילויי האכזריות המחרדים שליוו את מתקפת חמאס נגד ישראל ב-7 באוקטובר 2023.**

מחמוד אלזהאר והתבטאויותיו בנושא היהודים

◀ לאורך השנים, התבטא מחמוד אלזהאר פעמים רבות בנושאים הקשורים ליהודים בכתבים, בראיונות ובנאומים. ההתבטאויות שלו כללו מוטיבים אנטישמיים מובהקים שניסו להצדיק את הצורך לגרש את היהודים מ"פלסטין". להלן דוגמאות בולטות:

◆ הפרסום המוקדם ביותר של אלזהאר בנושא היהודים הוא הספר "אין עתיד [ליהודים] בין האומות" שיצא לאור בהוצאת ספרים אלג'יראית בשנת 2008 ונחשב כתגובה לספר "מקום תחת השמש" שבנימין נתניהו, ראש ממשלת ישראל כיום, פרסם בשנת 1995. בספר, פיתח אלזהאר את התזה לפיה היהודים הינם נטע זר, שמדינות העולם השונות דוחות אותו מתוכן אחת אחרי השנייה. אלזהאר השתמש בספרו גם במובאות מהקוראן בכדי להצדיק רצח יהודים וכאסמכתא לכך שדינה של הציונות להיכחד כיוון ש"אין לה עתיד בין האומות". עותק של הספר אף התגלה ברשות חלק מנוסעי משט "המאוי מרמרה" שסוכל על ידי צה"ל בשנת 2010.¹

עטיפת הספר "אין עתיד בין האומות"

◆ בנאום של אלזהאר, ששודר בערוץ אלאקצא של חמאס ב-5 בנובמבר 2010, הוא סקר את ההיסטוריה הממושכת של מעשי רצח של יהודים וגירושם ממדינות אירופה. הוא טען כי תכונותיהם המגונות של היהודים (מעשי רצח, גניבה, בגידה וכדומה), הם שהביאו עליהם את כל הפורענויות הללו, ותאר זאת כהוכחה לכך שחיסול מדינת ישראל וגירוש היהודים מכל "פלסטין" הינו צעד היסטורי מחויב המציאות. בין השאר, הוא טען כי פרעה גירש את היהודים ממצרים "משום שהם שפכו את דם המצרים וקשרו נגדם קשר יחד עם אויביהם", ולאחר שנטשו את דתם לאחר מות יוסף; וכי בשנת 1253, גירשו הצרפתים את היהודים משום שהם "מצצו את דם הצרפתים, שפכו את דם הצרפתים, שחטו אותם, גנבו את רכושם וקשרו קשר נגדם...". המסקנה שהציג אלזהאר בדבריו הייתה כי לפלסטינים "אין פחות כוח או כבוד משיש לאותם עמים, שגירשו אותם ועקרו אותם מהשורש. אנו עומדים לגרשם. אנו למדנו את הלקח. אין לכם מקום בקרבנו ואין לכם [ליהודים] עתיד בקרב האומות. אתם עומדים להיעלם, ואנו עומדים לשוב עטורי ניצחון".²

◆ בנאומים שנשא אלזהאר בספטמבר 2014, במהלך טקסי אזכרה להרוגים במבצע "צוק איתן", הוא שב על תפישתו, לפיה היהודים הם אלו אשר הביאו על עצמם את הגירוש וההתנכלויות נגדם בכל הדורות. במסגרת זאת, הוא גילה הבנה להריגת היהודים על ידי גרמניה הנאצית בטענה כי היטלר הרג אותם "משום שהיו יהודים גרמנים שבגדו בארצם... ושיתפו פעולה עם האויב". הוא הוסיף כי "הדברים הללו מופנים כלפי

¹ להרחבה, ראו מחקר של מרכז המידע מ-15 בנובמבר 2010: "מתמוד אלזהאר, מבכירי חמאס, נשא לאחרונה נאום בעל אופי אנטישמי ארסי, שנועד להצדיק את חיסול מדינת ישראל ואת גירוש היהודים "מכל פלסטין".

² ראו שם.

מרכז הרוע ההיסטורי אשר העולם כולו שונא אותו" והצהיר כי "העקירה הסופית מהשורש, היא תתבצע [במסגרת] מלחמת "הבטחת אחרית הימים" על ידכם, בעזרת אללה יתברך ויתעלה...".³

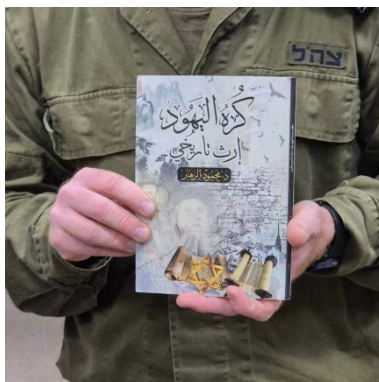
משנתו של אלזהאר בספר "שנאת היהודים – מורשת היסטורית"

◀ בשנת 2020, יצא לאור ברצועת עזה הספר "שנאת היהודים – מורשת היסטורית" שכתב אלזהאר. הספר בן 138 העמודים יצא לאור מטעם משרד התרבות הפלסטיני במסגרת "התוכנית הלאומית לבית הספרים הפלסטיניים". באוקטובר 2022, נערך בעזה כנס מיוחד מטעם חמאס לציון הוצאת הספר, בו הוצג אלזהאר בתואר של "ראש רשות העקרונות הפלסטיניים" (رئيس هيئة الثوابت الفلسطينية) וחבר הלשכה המדינית של חמאס.

אלזהאר בכנס לכבוד הספר (ערוץ היוטיוב של פלסטין און ליין, 11 באוקטובר 2022)

◀ אלזהאר הסביר בהקדמה לספרו כי מה שעורר את סקרנותו היא העובדה שהיהודים גורשו שוב ושוב ממדינות שונות לאורך ההיסטוריה, ועל כן המטרה של הספר היא להסביר עובדה זו. **המסקנה העיקרית שלו היא שהשנאה של היהודים לכל מי שהוא אינו יהודי היא מורשת היסטורית וכך גם השנאה של העולם ליהודים. מכאן גם נובע שם הספר בעל המשמעות הכפולה.**

עותק של הספר שהתגלה ברצועת עזה (דף הפייסבוק של הקונסוליה הישראלית במיאמי, 10 ביולי 2024)

◀ אלזהאר הסתמך בספרו בעיקר על פרסומים של כותבים ערבים, אך גם על פרסומים של כותבים מערביים שנודעו בגישתם האנטי-יהודית או האנטי-ישראלית, בהם רוז'ה גארודי, פילוסוף צרפתי שהתקרב בשנותיו האחרונות לאסלאם ונודע כמכחיש שואה, וישראל שחק שהיה פרופסור לכימיה אורגנית באוניברסיטה העברית ירושלים וניצול שואה ונודע כמבקר חריף של מדינת ישראל ושל הזרם האורתודוכסי ביהדות.

³ להרחבה, ראו מחקר של מרכז המידע מ-21 באוקטובר 2014: "התבטאויות אנטישמיות של מחמוד אלזהאר במהלך טקסי אזכרה להרוגים במבצע 'צוק איתן' מהוות המשך לקו האנטישמי החריף בו הוא נוקט מזה שנים ונועדו להצדיק את ההתנכלויות ליהודים ואת חיסולה של מדינת ישראל."

◀ הספר מתאר את איבת עמי העולם ליהודים בתקופות היסטוריות שונות – העת העתיקה, ימי הביניים והתקופה המודרנית - ומתמקד במעמדם בעולם המערבי, כאשר ההתייחסות למעמדם בעולם הערבי מועטה יחסית. את הסיבה המרכזית לאיבה הזו הוא מוצא בתכונותיהם הבלתי משתנות של היהודים:

◆ **היהודים הם אנשים שפלים:** השפלות היא תכונה בסיסית אצל היהודים, שכן האינטרס החומרי גובר אצלם על הערכים, והיא מסבירה את דפוס חייהם בקרב עמים לא-יהודיים ושיתוף הפעולה שלהם עם השליט העריץ נגד עמו. התכונה הזו מסבירה גם את רצונם העז לשלוט בגורמים החזקים בכל חברה - כסף ונשק - ואת בגידתם בעמים שבקרבם הם חיו, לטובת כובשים זרים חדשים. חוסר נאמנות זו בא לידי ביטוי גם לאחר מלחמת העולם השנייה, כאשר הם העבירו את נאמנותם מאירופה, ובמיוחד מבריטניה, לארה"ב.

◆ **שחיתות כלכלית (ריבית ועבודה):** היהודי מתייחס לריבית כעמוד התווך של הכלכלה, שכן היא האמצעי והדרך היחידה לצבירת כסף ללא כל מאמץ, והעבודה בה אינה כרוכה בשום סיכון. כך גם פעילותם במוסדות הפיננסיים הגדולים, כגון שוקי הכספים, הבורסות, המסחר במטבעות ובזהב, והמסחר הבינלאומי, אשר נמצאים בעדיפות עליונה עבורם. היהודי מתעב עבודה יצרנית כמו חקלאות כשהוא אומר: "מדוע שאתאמץ לעבוד, אם אני יכול להשיג את מה שאחרים מייצרים?". היהודים מנועים על פי "כתבי הקודש שלהם, כפי שהם מכנים אותם" לגבות ריבית מיהודים אחרים, ומנגד הם מתפרנסים על ידי מתן הלוואות בריבית גבוהה ככל האפשר ללא-יהודים, מה שהפך אותם לאורך ההיסטוריה לטרף קל לזעם ההמונים בעיקר ממעמד הביניים.

◆ **שחיתות כלכלית (תאוות בצע וגניבה):** אלזהאר כתב כי "עם חלוף הזמן, הפכה תאוות הבצע הזו לגדולה ומסוכנת יותר מכלל תכונות הקבוצות היהודיות. הרווח וההפסד הפכו לציר המרכזי בחיי היהודי, וזה בא על חשבון העקרונות והמוסר. עקרון יהודי זה דחף את היהודי להשתמש בכל אמצעי להשגת רווח, אפילו אם נאלץ לגנוב". היהודים גם מעריצים כסף והם קמצנים באופן קיצוני - גניבה מיהודים אחרים נחשבת אצלם לעברה מוסרית, אולם גניבה מלא יהודים היא מותרת.

◆ **שחיתות כלכלית (שוחד):** היהודים משתמשים בשוחד כדרך קבע כדי לקדם את האינטרסים שלהם. למשל, הארי טרומן נחשב חסר סיכוי לזכות בבחירות לנשיאות ארה"ב, עד שהגיע אליו שליח ציוני-יהודי ברכבת שבה נהג להשתמש למסע הבחירות שלו, כשבידיו מזוודה ובה מיליוני דולרים במזומן. טרומן ניצח בזכות כספי היהודים והתמורה הייתה החלטתו להכיר במדינת ישראל. היהודים השתמשו בשוחד גם בכדי לקנות את לב ההנהגה הרוחנית הנוצרית, ובכלל זה כמרים ונזירים. השוחד שהעניקו היהודים כלל גם את מכירת בנותיהם לבעלי שררה – מלכים ושרים – כדי ליהנות מהטבות בשל כך.

◆ **גזענות (שנאת לא יהודים):** הדת היהודית היא מתבדלת והחוקים הדתיים כפו על היהודי להיות שלילי כלפי כל מה שמכונה "הגוי", בין אם מדובר בשנאה ישירה או בחשד מתמיד, עד שהדבר נעשה אחד המאפיינים הבסיסיים של ההתנהגות היהודית כלפי אחרים. מבחינת היהודים, העולם נוצר מלכתחילה עבורם והם בלבד זכאים למשאביו. בראייתם, קיימת "חומה של אש" בין היהודים לבין שאר עמי העולם, והם מאמינים בזכותם לשלוט על העולם. היהודים רואים בעצמם עם נבחר, נעלה על שאר בני האנוש.

יהודי אחר הוא האדם היחיד הראוי ליצור עמו קשר ולהתקרב אליו. היהודים חושבים שבני האדם נחלקים לשני סוגים: הם עצמם והגויים שהם בני האבדון, וליהודים יש את הזכות לשלוט עליהם.

◆ **תחושת קורבנות:** היהודים פעלו כנגד כל העמים שבקרבם הם חיו, ובתגובה ספגו רדיפות ומעשי טבח שהופנו נגדם. הדבר מאפשר להם להציג עצמם כקורבנות נצחיים ולסחור בסבל שלהם כדי להשיג בכך יתרונות לעצמם, כמו במקרה של תמיכת העולם בהשתלטותם על "פלסטין".

◆ **היעדר טעם ספרותי ואמנותי ושימוש מרושע באמנות:** יצירות הספרות והאמנות, והיצירה האנושית בכללה, מהוות ביטוי להתעלות ולהתפתחות האנושית, ובדרך כלל הן מגויסות למען מטרות נעלות. אך כאשר יהודים שולטים במדיה, התרבות מוצגת בצורה שמשרתת את מטרותיהם. היהודים מילאו תפקיד בולט בתרבות המודרנית והשתמשו בכוחם כדי להפיץ את האידיאולוגיה הציונית הקיצונית, שהכשירה את הקרקע לכיבוש "פלסטין". עולם היצירה, ובכלל זה הקולנוע, חיזקו את הדימוי של היהודים כ"קדושים נרדפים" מתוך מטרה לקבל תמיכה בעיקר בקרב הנוצרים במדינות המערב. אלזהאר ציין באופן ספציפי את האפוס ההוליוודי זוכה האוסקר, "בן חור", כמייצג את הרעה החולה הזו.

◆ **שנאה למדע ולידע:** בדומה לגישתם האינסטרומנטלית לאמנות, כך גם יחס היהודים למדע. עד סוף המאה ה-18, היהודים התעניינו בהשכלה דתית בלבד, שכן לימוד כל אחד מסוגי המדעים, כמו חשבון, גיאוגרפיה והיסטוריה, היה אסור לחלוטין. אולם בהמשך חלקם, בעיקר מבין היהודים החילוניים, האמינו כי ידיעת המדעים הללו עשויה לתרום להתקדמותם, והם החלו להתמחות ברבים מענפי המדע המודרני המתקדם. אולם את הידע שלהם הם לא העמידו לתועלת האנושות, אלא לשירות האינטרסים היהודיים בלבד.

◆ **היהודים כצמאי דם:** לפי אלזהאר, כבר מסיפורי התנ"ך ניתן ללמוד על האכזריות של היהודים, כמו למשל מסיפורי כיבוש יריחו וערים אחרות שכללו טבח של גברים, נשים, זקנים וילדים, השמדה של בהמות ורכוש ושריפת הערים. בנוסף, הוא מקבל כעובדה מוגמרת את עלילות הדם, לפיהן נוהגים היהודים להרוג ולהשתמש בדמם של ילדים נוצרים לצורך פולחן, ומפרט בהרחבה לאורך מספר עמודים שורה של עלילות דם (לטענתו יש יותר מ-300 מקרים) מרחבי העולם מימי הביניים ועד התקופה המודרנית. המקרה האחרון שתואר בספר התרחש לכאורה באטלנטה שבארה"ב בשנת 1983, ובו נחטפו ילדים נוצרים בתקופת חג הפסח. לפי אלזהאר, התיק נסגר מסיבות שונות "אף על פי שהאירוע נשא סממנים דתיים יהודיים". בסיום החלק, הציג אלזהאר שאלה רטורית: "האם לאחר שהובאו בפירוט כל הדוגמאות הללו מפרשיות שונות מתקופות היסטוריות שונות ומאזורים גיאוגרפיים רחוקים אחד מהשני, האם אין זו זכותם של העמים שאיבדו את התינוקות והבנים הצעירים שלהם לשנוא את אלה שרצחו את החפים מפשע ולנקום בהם?".

◆ **תכונות פיזיות:** כתוצאה מדפוסי החיים החברתיים של היהודים, ובייחוד דפוס הנישואין הפנימיים, בלטו בקרב היהודים מחלות תורשתיות כגון סכרת, וכן מחלות עצבים ומחלות נפש. כמו כן, נצפו תופעות של "גודל אפרכסת האוזן ואף מעוקל".

גרמניה הנאצית והיהודים

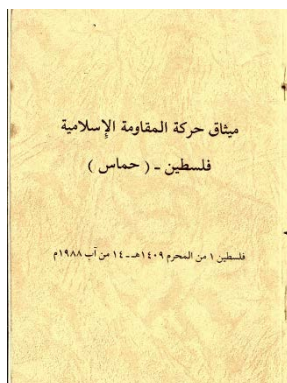
◀ בפרקים רבים בספר, חזר אלזהאר על פירוט שרשרת הגירושים של היהודים מארצות שונות ברחבי העולם לאורך ההיסטוריה. מקום נכבד הוא העניק לסוגיית גרמניה הנאצית והיהודים. לפי אלזהאר, היהודים חיו בחיקה של גרמניה שנים רבות ו"מצצו את דמם" של אנשיה. כאשר נוצרה הזדמנות בשנות השלושים של המאה העשרים לשיתוף פעולה עם המערב כנגד גרמניה, הם עשו זאת ללא נקיפות מצפון. אלזהאר הביא בהקשר זה ציטוט מאת זאב ז'בוטינסקי משנת 1934 לפיו: "על היהודים לשקול את ההשמדה הסופית של הגרמנים". רק לאחר שהנאצים איבדו את אמונם בנאמנות היהודים כלפי המדינה שבה חיו, כאמור תופעה נפוצה אצל היהודים הידועים בבוגדנותם, הם החליטו להשמידם. אלזהאר השווה את יחסם של הגרמנים ליהודים ליחסם של האמריקאים לאזרחים היפנים בארה"ב שנכלאו במחנות במהלך מלחמת העולם השנייה.

◀ יחד עם זאת, אלזהאר טען כי בין הנאצים לבין הציונות הייתה זהות אינטרסים וכי היו בגרמניה יהודים ציונים שתמכו במשטר הנאצי, מתוך הנחה שהוא יביא להגירה המונית ל"פלסטין". הוא גם הזכיר ביטויי תמיכה של מנהיגי המחתרות בארץ ישראל המנדטורית במשטרים הפשיסטיים בספרד, איטליה וגרמניה (לטענתו, בשנת 1941, קרא יצחק שמיר, אז מפקד מחתרת לח"י ולימים ראש ממשלת ישראל, לשיתוף פעולה עם גרמניה נגד הבריטים). לפי אלזהאר, הציונות שיתפה פעולה עם גרמניה, ולא הייתה השמדה של יהודים בגרמניה אלא רק משנת 1943 ואילך.

◀ מאחר שרק מיעוט מבין היהודים שיתפו פעולה עם הנאצים בשאיפה להקמת מדינה ב"פלסטין", בעוד שרוב יהודי אירופה והעולם לחמו נגד גרמניה, העלה אלזהאר תהייה: "מה ניתן היה לצפות מהגרמנים שעמדו מול היהודים בעת מלחמה – האם היה עליהם להבדיל ביניהם או להתייחס אליהם כאל מקשה אחת?" משאלה רטורית זו עולה, במשמע, עמדתו של אלזהאר כי הוא מסכים עם המדיניות הנאצית כלפי היהודים.

האנטישמיות של אלזהאר כמאפיינת של תנועת חמאס

◀ אנטישמיות מהווה מרכיב מרכזי באידיאולוגיה של תנועת חמאס מאז הקמתה. אמנת חמאס (1988) כוללת גילויי אנטישמיות בוטים שכללו שימוש במיתוסים מהאנטישמיות האירופית ה"קלאסית", תוך התייחסות מפורשת ל"פרוטוקולים של זקני ציון", לצד האנטישמיות בעלת השורשים האסלאמיים (קוראן וחדית'). בין השאר, האמנה מייחסת לעם היהודי תכונות שליליות רבות והוא מוצג כמי שתוכניתו היא לשלוט בעולם כולו, באמצעות השתלטות על הגופים הבינלאומיים, כמו האו"ם, אמצעי התקשורת, וארגונים כדוגמת הבונים החופשיים ורוטרי.

כריכת אמנת חמאס משנת 1988

◀ האמנה גם מטילה על היהודים את האחריות על חוליים מרכזיים בהיסטוריה האנושית: מהפכות (היהודים הם שעמדו מאחורי המהפכה הצרפתית והקומוניסטית); ואחריות לשתי מלחמות העולם ("אין מלחמה מתנהלת בשום מקום בלי שידיהם תהיינה מאחוריה"). היהודים מתוארים כמי שזיהו את הנשים כ"חולייה החלשה" בחברה המוסלמית ולכן הם מנסים להשפיע עליהן להתרחק מדרך האסלאם. כמו כן, היהודים הם בעלי "התנהגות נאצית", כשל פושעי מלחמה הנוהגים לסחוט את קורבנותיהם.

◀ האמנה גם מצטטת את החדיית' הידוע "האבן והעץ" הנוגע ליהודים: "לא תגיע השעה [יום הדין] עד אשר יילחמו המוסלמים ביהודים ויהרגו אותם המוסלמים, ועד אשר יסתתר היהודי מאחורי האבנים והעצים, ו[אז] יאמרו האבנים והעצים: "הו מוסלמי, הו עבד אללה, יש יהודי מתחבא [מאחורין], בוא והרגהו". תפישות אנטישמיות מהוות מרכיב חשוב גם במערכת החינוך של חמאס, מגני הילדים ועד האוניברסיטה האסלאמית בעזה, המזוהה עם חמאס, שרבים ממנהיגי התנועה ומלוחמי הזרוע הצבאית שלה למדו בה.⁴

◀ עם זאת, לחמאס יש יכולת לדבר ב"לשון כפולה", והתנועה נוהגת לעמעם את המסרים האנטישמיים או להסיר אותם לחלוטין כאשר הם עלולים לפגוע באינטרסים שלה. כך, המסרים האנטישמיים אינם מופיעים כלל במצע הבחירות של חמאס בבחירות לפרלמנט הפלסטיני שנערכו ב-2006 ודוברי התנועה בשפה האנגלית גם נמנעים משימוש פומבי בהתבטאויות אנטישמיות.

◀ הוכחה למדיניות "כפל הלשון" של חמאס ניתן למצוא בספרון הדרכה של התנועה בשם "מדריך לדובר הפלסטיני בעולם" משנת 2022, אשר נתפס על ידי כוחות צה"ל ברצועת עזה במהלך התמרון הקרקעי במלחמת "חרבות ברזל". להלן מספר דוגמאות לדגשים שהוצגו במסמך:

שער מסמך השלל של "מדריך לדובר הפלסטיני בעולם"

◆ "הדובר התקשורת שואף להשיג עניין תקשורתי חיובי לטובת עניינו, מסריו ועמדותיו. הוא פועל מתוך מטרה לזכות בתשומת לב חיובית מצד כלי התקשורת" (עמוד 5).

⁴ להרחבה, ראו מחקרים של מרכז המידע מ-5 במאי 2006: "[אמנת תנועת ה"חמאס" \(1988\)](#)"; מסמך יסוד בעל אופי אנטישמי ואנטי מערבי בוטה ותפיסת עולם אסלאמית רדיקלית"; מ-26 בפברואר 2004: "[האנטישמיות הערבית-אסלאמית בת זמננו - תמונת מצב](#)"; מ-22 באפריל 2008: "[האנטישמיות הערבית והמוסלמית בת זמננו, משמעויותיה והשלכותיה \(תמונת מצב עדכנית למרץ 2008\)](#)"; מ-10 בנובמבר 2024: "[אנטישמיות בעולם הערבי-אסלאמי במהלך מלחמת "חרבות ברזל"](#)".

- ◆ "במהלך שיח שכנועי או במאמץ לגיוס סולידריות ותמיכה, נכון להתבסס על ערכים משותפים ולהימנע מעירוב נקודות רגישות בקרב קהל היעד. כך למשל, אין זה ראוי לשלב אזכורים דתיים אסלאמיים בעת פנייה לקהל שאינו מוסלמי ברובו. כמו כן, יש להיות מודעים לרגישות הרבה ולמטען הכבד המלווה מושגים מסוימים בעולם המערבי, כגון אזכורים של פרקטיקות נאציות ו'השוואה'" (עמוד 7).
- ◆ "יש להימנע משימוש שגוי או סטריאוטיפי במונחים, כגון כינוי 'היהודים' או 'הלובי היהודי', שכן בעייתנו המוגדרת היא עם הכוחות הקולוניאליים ותומכיהם... חשוב להימנע משימוש בביטויים בעלי קונטציות שליליות חריפות בשיח שכנועי, כגון 'קונספירציה' ואין זה ראוי להשתמש בביטויים סטריאוטיפיים כמו "הקונספירציה היהודית"... שימוש בטקסטים מפוברקים או פוגעניים, כגון 'הפרוטוקולים של זקני ציון', פוגע בשיח הפלסטיני, מציג אותו כגזעני וקיצוני, ומעניק לו דימוי חלש שאינו תואם את צדקת ובהירות הסוגיה".

- יש להימנע מטעויות סטריאוטיפיות בשימוש במונחים, למשל הביטוי "היהודים" או "הלובי היהודי", מכיוון שהבעיה המוגדרת שלנו היא עם הכוחות הקולוניאליים והתומכים בהם. או למשל, השימוש בביטוי "בן היהודיה" בהקשר של גינוי הכיבוש הציוני הוא פסול, מכיוון שישנם יהודים ויהודיות שוחרי שלום בעולם התומכים בזכויות העם הפלסטיני. הכללת המונח "יהודים" כוללת יהודים שלא היו מעורבים בקולוניאליזם בפלסטין או בתמיכה ביישנות קולוניאלית זו, ולכן שפתנו צריכה להישאר ברורה שהבעיה שלנו מוגבלת אך ורק לפרויקט הציוני הקולוניאלי, ואין לנו בעיה עם הזהות הדתית או הלאומית של אף אדם בעולם.
- חשוב להימנע משימוש בביטויים בעלי גוון שלילי מאוד בתקשורת שכנועית, כגון "קונספירציה" (מזימה). כמו כן, אין זה נכון להשתמש בביטויים סטריאוטיפיים כמו "המזימה היהודית", או לאמץ אמירות שהתפרסמו על ידי זרמים גזעניים שאינם מאמינים בזכויות ובצדק, כגון "השליטה היהודית בכלי התקשורת". אלו ביטויים המרמזים כי הם מבוססים על עמדה מכלילה עקרונית כלפי קבוצה דתית-אתנית, ובכך חורגים מאופייה של הסוגייה הפלסטינית, היוצאת נגד הכיבוש והתוקפנות בלבד. כמו כן, הפנייה למקסטים מזויפים ומעוותים כמו "הפרוטוקולים של זקני ציון" פוגעת בשיח הפלסטיני, מציגה אותו במחנה אחד עם השיח הגזעני, הנאצי והפשיסטי, ומעניקה לו תדמית שברירית שאינה הולמת את האמת של המטרה הצודקת והברורה. דבר זה משרת בנדיבות גם את תעמולת הכיבוש, שמנצלת מעידות צדדיות אלו כדי להשליכן על כלל השיח הפלסטיני באופן מכליל ושרירותי.

- ינבגי תחאשי אخطاء نمطية في استعمال المفردات، مثلاً تعبير اليهود أو "اللوبي اليهودي"، لأنّ مشكلتنا المحددة هي مع القوى الاستعمارية والداعمون لها. أو مثلاً استعمال تعبير "ابن اليهودية" في سياق ذمّ الاحتلال الصهيونيّ يمثّل مخالفةً، لأنّ هناك يهوداً ويهوديات مسالمين في العالم ويناصرون حقوق الشعب الفلسطيني. إن تعميم مصطلح اليهود يشمل يهوداً لم يتورطوا في الاستعمار في فلسطين أو دعم هذا الكيان الاستعماريّ، لذلك يנبغي أن تظل لغتنا واضحةً أن مشكلتنا محصورة فقط مع المشروع الصهيوني الاستعماريّ، وليس لنا مشكلة مع الهوية الدينية أو القومية لأيّ أحد في العالم.
- من المهمّ تجنّب استعمال تعبيرات ذات ظلال سلبية للغاية في التواصل الإقناعي مثل "مؤامرة"، كما لا يصحّ استعمال تعبيرات نمطية مثل "المؤامرة اليهودية"، أو تبيّن مقولات اشتهرت بها تيارات عنصرية لا تؤمن بالحقوق والعدالة مثل "السيطرة اليهودية على وسائل الإعلام"، فهي تعبيرات توحى بأنها تتأسّس على موقف تعميمي مبدئي من مجموعة دينية – إثنية وتتجاوز بالتالي طبيعة القضية الفلسطينية التي تقف ضد الاحتلال والعدوان فقط. كما أنّ اللجوء إلى نصوص مزيفة وساذجة مثل "بروتوكولات حكماء صهيون" يسيء إلى الخطاب الفلسطيني ويظهره في خندق الخطابات العنصرية والنازية والفاشية، ويقدم له صورة هشاشة لا تتناسب مع حقيقة القضية العادلة والواضحة، وهو ما يخدم دعاية الاحتلال بسخاء أيضاً التي تستغلّ هذه الانزلاقات الجانبية لإسباغها على عموم الخطاب الفلسطيني بصفة تعميمية جزافية.

מתוך מסמך השלל (עמוד 12)

- ◀ אחד הקשיים בקידום הסוגיה הפלסטינית בתקשורת העולמית הוא "ההשפעה של הסבל ההיסטורי של היהודים באירופה". צוין כי אמירות כדוגמת "מחויבות היסטורית כלפי היהודים" הופיעו באירופה, בעיקר בגרמניה, וכי הדבר נועד להצדיק "הטיה בלתי צודקת כלפי הישות הציונית" (עמוד 25).
- ◀ למדריך גם צורף מילון שמפרט שורת מונחים שהשימוש בהם מהווה שגיאה והצעות לתחליפים ש"לא יגרמו נזק". למשל, מומלץ שלא להשתמש בצירוף המילים "הרג היהודים" (קתאל אליהוד), ובמקומו להשתמש במונח "הרג הכובש הציוני" (קתאל אלמחתל אלצהיוני).
- ◀ בניגוד למסרים "השיווקיים" הללו, שנועדו להסברה כלפי חוץ, "תורתו" המפורטת של מחמוד אלזהאר, המיועדת לצרכי פנים ונמסרת בערבית בלבד, מהווה עדות אותנטית להשקפות האנטישמיות הרווחות בחמאס. השקפות אלה, בהן יש חלק מרכזי לדה-הומניזציה של היהודים כבני אנוש, סיפקו השראה לגילויי האכזריות המחרידים שליוו את מתקפת חמאס נגד יישובי עוטף עזה והנגב המערבי ב-7 באוקטובר 2023.⁵

⁵ להרחבה, ראו מחקר של מרכז המידע מ-12 באוקטובר 2025: "הנחיות יחיא אלסנאר לפתיחת המערכה נגד ישראל, כפי שעולה מתוך מסמך שלל"; מחקר של מרכז המידע מ-19 בינואר 2024: "מחומרי שלל שנתפסו עולה, כי חמאס תכננה מראש לפעול באכזריות נגד יהודים, לחטוף אזרחים ולפגוע בהם".

נספח א': מחמוד אלזהאר – פרטים ביוגרפיים⁶

◀ ד"ר מחמוד ח'אלד אלזהאר, המכונה אבו ח'אלד, נולד בשכונת אלזיתון שבעיר עזה בשנת 1945. הוא סיים את לימודיו התיכוניים בעזה ולאחר מכן למד רפואה באוניברסיטת עין שמס בקהיר. הוא סיים את לימודיו בשנת 1971 ולאחר מכן השלים חמש שנות התמחות כרופא מנתח.

מחמוד אלזהאר (פלסטין און ליין, 11 בינואר 2020)

◀ אלזהאר עבד בבתי חולים בעזה ובח'אן יונס, אולם פוטר בשנת 1982 בשל הובלת מרד מסוים נגד ישראל. בשנים 1985-1981, הוא שימש כיו"ר אגודת הרופאים ברצועה. בשנת 1985, החל לשמש כמרצה באוניברסיטה האסלאמית בעזה, שהפכה למעוז חמאס ברצועה.

◀ אלזהאר הוא ממייסדי תנועת חמאס ומראשיה ברצועת עזה וחבר בלשכה המדינית של התנועה. אלזהאר כיהן כשר החוץ בממשלת הרשות הפלסטינית בהנהגת חמאס בראשותו של אסמאעיל הניה, בין מרץ 2006 למרץ 2007. הוא גם עמד בראש סיעת "השינוי והרפורמה" של חמאס במועצה המחוקקת הפלסטינית.

◀ בשנת 1988, אלזהאר קיים פגישות עם שר הביטחון, יצחק רבין, ועם שר החוץ, שמעון פרס, שניסו לבדוק אפשרויות להקמת הנהגה פלסטינית חדשה. בשנת 1988, הוא נעצר על ידי כוחות הביטחון הישראליים וריצה מעצר של שישה חודשים. אלזהאר היה גם בין 415 פעילי חמאס והג'האד האסלאמי בפלסטין (הגא"פ) שגורשו על ידי ישראל למרג' אלזהור בדרום לבנון בדצמבר 1992. בשנת 1996, הוא נעצר גם על ידי כוחות הביטחון של הרשות הפלסטינית יחד עם בכירים נוספים בחמאס ובגא"פ. בספטמבר 2003, נהרג בנו הבכור ח'אלד במהלך ניסיון של צה"ל לבצע סיכול ממוקד נגד אלזהאר לאחר שני פיגועי התאבדות בישראל. בן נוסף נהרג על ידי כוחות צה"ל עם 12 חמושי חמאס נוספים בינואר 2008.

⁶ להרחבה, ראו מחקר של מרכז המידע מ-29 במרץ 2026: "[ממשלת ה"חמא"ס" החדשה וקווי היסוד שלה](#)"; מחקר של מרכז המידע מתאריך 22 בפברואר 2017: "[הבחירות להנהגת חמאס ברצועה: תמונת מצב ומשמעויות](#)"; שלומי אלדר, [להכיר את חמאס](#), ירושלים: הוצאת כתר, 2012.

מימין: אלזהאר (משמאל) במהלך השהות במרג' אלזהור (Ilkha, 18 בדצמבר 2025). משמאל: אלזהאר במדים לאחר מבצע "עמוד ענן" (מדינה ניוז, 4 במאי 2013)

◀ בנובמבר 2023, הכניסו ארה"ב ובריטניה את אלזהאר לרשימות פעילי הטרור והטילו עליו סנקציות. בהודעת משרד האוצר האמריקאי נאמר כי הוא "דיבר באופן פומבי בשם חמאס, כולל בראיונות רשמיים, ואיים באלימות נגד אזרחים יהודים והדגיש את מחויבות חמאס להרס ישראל. כנציג חמאס, הוא גם הכיר והודה לאיראן על תמיכתה בחמאס" (אתר משרד האוצר של ארה"ב, 14 בדצמבר 2023).

◀ מאז מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר 2023 והמלחמה ברצועת עזה, ירד אלזהאר למחתרת ולא הופיע בפומבי. רק בפברואר 2025, הופצה תמונה ראשונה שלו במסגד (חשבון X של מעאד' חסן, 22 בפברואר 2025). במקביל, בכיר חמאס, משיר אלמצרי, טען בריאיון ראשון מאז תחילת המלחמה כי אלזהאר "במצב טוב" והכחיש טענות כי הוא סוכל על ידי ישראל (אלג'זירה מבאשר, 22 בפברואר 2025).

התיעוד הפומבי הראשון של אלזהאר מתחילת המלחמה (חשבון X של מעאד' חסן, 22 בפברואר 2025)

◀ מלבד אמירותיו האנטישמיות נגד יהודים, אלזהאר קרא גם להשמדת ישראל וסיפק אמירות חריפות נגד רבות המערב. להלן דוגמאות בולטות:

◆ הוא הדגיש כי המשך המאבק המזוין נגד ישראל הוא הבחירה הנכונה וכי אין בכוונת חמאס לאמץ מדיניות של ניהול משא ומתן עימה (ניוזוויק, 30 באוגוסט 2005). הוא הבטיח כי חמאס לא תנטוש את "דרך הג'האד" ואת "מפעל השהידים" וטען כי גם בקוראן נאמר כי "אין עתיד לציונים בינינו" (ערוץ אלקדס, 27 באוקטובר 2010).

◆ בנאומים ובראיונות לקראת הבחירות למועצה הפלסטינית בינואר 2006, הצהיר אלזהאר כי אם תנועת חמאס תזכה, היא תקים מדינה, אשר תתבסס על עקרונות ההלכה המוסלמית ותהיה חלק מהאומה הערבית והאסלאמית. לדבריו, במדינת ההלכה הפלסטינית ייאסר על ריקודי נשים עם גברים ("אם גבר האוחז בידה של אישה ורוקד עימה מול האנשים, האם זו הדרך לשרת את העניין הלאומי?") וישללו גם זכויות הקהילה הגאה ("מיעוט של סוטים נפשית ומוסרית") (אילאף, 1-2 באוקטובר 2005).

◆ הוא האשים כי המערב הוא "חסר מוסר", ועל כן אין לו כל זכות לבקר את חמאס על הדרך בה היא מנהלת את רצועת עזה. הוא גם האשים את אירופה בפריצות ובצביעות ואמר: "אתם מקבלים את אורח החיים ההומוסקסואלי, ואתם עוד מבקרים אותנו". לטענתו, האירופים משתמשים בנשים "כמו בחיות", יש להן בעל אחד ואלפי חברים, ו"אתם לא יודעים מי האבא האמיתי של ילדיכם, בשל צורה בה אתם מתייחסים לנשים" (רויטרס, 28 באוקטובר 2010).

◆ **אלזהאר בין הראשונים בחמאס שהשתמשו בביטוי "מערכת הבטחת הפעם השנייה" [במקור, ועד אלא'חרה] לתיאור המערכה הבאה והמכרעת נגד ישראל.** בנאום שנשא בטקס שנערך לזכר הרוגי משטרת מחוז עזה של חמאס בספטמבר 2014, לאחר מבצע "צוק איתן", הוא אמר: "אם חמאס תעביר חלק מהכוח שלה לגדה המערבית, הכיבוש הישראלי לא יוכל לעמוד בפני זה, ונוכל להחליט על מערכת הבטחת הפעם השנייה **במועד שאף אחד לא יכול לדמיין**". הוא הוסיף כי "אחרי המערכה האחרונה, ידענו היטב כיצד אנחנו יכולים לשחרר את פלסטין, וידענו כיצד לפגוע בכל סנטימטר של פלסטין במו ידינו, מוחנו וזרועותינו". כמו כן, הוא הכריז: **"יש מי שאומרים שחמאס רוצה להקים אמירות אסלאמית ברצועת עזה, אבל אנחנו אומרים להם שאנחנו נבנה מדינה אסלאמית בכל פלסטין"** (אלחדת' הפלסטיני, 21 באוקטובר 2014).⁷

⁷ להרחבה, ראו מחקר של מרכז המידע מתאריך 13 במרץ 2025: ["האסטרטגיה של חמאס ל"השמדת ישראל" – מחזור לתוכנית פעולה מעשית, כפי שעולה ממסמכי שלל"](#).